

pos pollicitus est. Confer, inter ceteros, Cl. Bolgenium in laudato libro Risposta al quesito Cosa è un' Apellante n. 240 et seq. p. 595 et seq., et n. 282, et seq. p. 441 et seq.

4. Hic autem iudex, quem in promptu habere debet Ecclesia, ut semper sit expertus erroris, non alius esse potest, quam Summus Pontifex, quem Christus Ecclesiae caput, et omnium magistrum, et unitatis centrum constituit. Qui tantum Ecclesiae accedente consensu, eum errare non posse affirmant, sine hoc consensu negant, si tollunt certum illud iudicium, quod semper extare in Ecclesia debet, ut statim error depellatur. Nam antequam compertum, exploratumque sit iudicium omnium Episcoporum, quibus Pontificia decreta probanda esse putant, incerta erant omnia, et malum radices agere altiores, atque impune dominabitur (1).

(1) «L' Eglise (inquit S. Franciscus Salesius in ins. opere, quod extat in Bibliotheca Chisiana c. 19 plut. A. n. 71 p. 42) à toujours besoin d' un confirmateur infallible, au quel on puisse s' adresser, d' un fondement, que les portes d' enfer, et principalement l' erreur ne puisse renverser, et que son Pasteur ne puisse conduire à l' erreur ses enfans. Les successeurs donc de S. Pierre ont tous ces mêmes privileges, qui ne suivent pas la personne, mais la dignité, et la charge publique.» Late hoc argumentum persequitur auctor libelli, qui nuper ex Gallico in Italicum sermonem conversus, editus est Firmi, et cui titulus: «L' Infallibilità del Papa probata coll' esame del quarto articolo della dichiarazione del clero di Francia radunato nel 1682.» Confer etiam Veith, Richer sistem. confut. sect. 2 §. 42 n. 16 p. 245.

5. Quin etiam, ne cognita quidem Episcoporum sententia, iisque inter se consentientibus, sed tamen à Summo Pontifice dissentientibus, omnis erroris causa removebitur. Nam si Episcopi à Summo Pontifice dissentiant (quod illi quidem evenire posse existimant, nos autem negamus), ecquod erit iudicium, quod omnes tuto sequi possint? Episcopi sine capite, centroque unitatis, à quo cuncti copulentur, Ecclesiam repraesentare nequeunt (1). Ergo eorum iudicium esse non poterit exploratae veritatis loco. Ergo non habebit Ecclesia iudicium illud certum, ac falli nescium, quod in ea Christus semper esse voluit.

(1) Confer quae dixi in Prolegomenis c. 2 §. 21 et seq. t. 1 p. 14 et seq. quaque item collegi l. 1 tit. 5 sect. 1 §. 13 p. 141 et seq., et quae l. 3 tit. 15 §. 18 not. 2 p. 159 et seq. animadverti contra Appellantes, quorum huc redit sententia.

6. Sed Primatus indoles, et ratio in primis efficit, ut iudi-

cium Summi Pontificis in fidei, morumque regulis definiendis, certum omnibus esse debeat; adeo ut qui ab eo damnatos errores sequitur, haereticus habeatur. Nam Christus Primatum instituit ad unitatem Ecclesiae conservandam, et Pontifex omnes ad eandem secum, praesertim in fide, unitatem iure Primatus cogit. Si ejus iudicium in rebus fidei errori subesset, Ecclesia, quae ratione Primatus ad eandem fidem cogitur, ad assentiendum errori cogeretur, quod certe, fieri non potest. Quare aut verum non est, quod nemo catholicus inficiari potest, totius Ecclesiae praesertim in fide unitatem cum Petri successoribus Primatus instituendi causam fuisse, aut erroris expertus esse debet quidquid à Summo Pontifice propter unitatis bonum definitur, et quidquid ab Ecclesia universa, quae ad hanc unitatem cogitur, tenendum est (1). Atque ita sane perpetua Ecclesiae disciplina, et Patrum consensus docet (2).

(1) Praeclare S. Thomas, Sum. Eccles. l. 2 c. 109, 111, 112, «Una fides, inquit, debet esse totius Ecclesiae, secundum illud 1. Corint. 1: id ipsum dicatis omnes, ut non sint in vobis schismata: quod servari non possit, nisi questio fidei de fide exorta determinetur per eum, qui toti Ecclesiae praest, ut sic ejus sententia à tota Ecclesia firmiter teneatur; et ideo ad solam auctoritatem Summi Pontificis pertinet nova editio Symboli, sicut et omnia alia, quae pertinent ad totam Ecclesiam, ut congregare synodum generalem, et alia hujusmodi.» Consule Marnesium Antiquit. Christian. t. 5 par. 1 p. 95 seq. et 154 seq., et Epist. 1 ad Auctor. oper. Quid est Papa? §. 14 t. 1 p. 57; Card. Orsium de Irreformab. Rom. Pontifici in desin. fid. controu. judic.; Auctorem operis Avenione editi an. 1747, De Suprema Romani Pontificis auctoritate hodierna Ecclesiae Gallicanae doctrina; Ballerinum de Vi ac ratione Primat. Roman. Pontific. c. 15 p. 260 seq. ed. Augus. Vindelic. an. 1770; Zaccariam Anti-Feltron vindic. par. 2 Dissert. 5 c. 5 seq.; Bolgenium Esame della Vera Idea della S. Sede, n. 88 et seq. p. 55 et seq. ed. Maceratae 1788.

(2) Nota est ea Christi promissio, apud Matthaeum XXI, 46 et seq., qua postquam ipse affirmavit, se aedificaturum Ecclesiam supra S. Petri confessionem, seu fidem, quam petrae nomine designavit, spondit: et portae inferi non praevalerunt adversus eam. Ipsum petrae vocabulum firmitatem, ac nunquam defuturam soliditatem ejusdem fidei designat; ex quo plures Patres eandem soliditatem, quae in Petri fide fuit, ad ejus successores transiisse affirmarunt. Hinc S. Leo M. Serm. 3 ad. 2. c. 2 t. 1 col. 12 ed. Ballerin. «Soliditas illius fidei, inquit, quae in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est; et sicut permanet quod in Christo Petrus credidit, ita permanet quod in Petro Christus instituit.» Et serm. 5 c. 5 t. eod. col. 12, recitato Evangelii loco super hanc petram etc., concludit: «manet ergo dispositio veritatis, et B. Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans, suscepta Ecclesiae gubernacula non relinquit.» Et serm. 5 c. 4 t. eodem col. 22, «Soliditas enim, inquit, illa, quam de petra Christo etiam ipse (Petrus) petra factus accepit, in suos quoque se transtulit haeredit.» Sane quomodo errori obnoxius esse potest ille, super quem Ecclesia fundata est? Locum hunc Evangelii solide ex-

pendunt Ballerinius l. c. cap. 12 §. 2 p. 66 et seq., et Cl. Bolgenius in cit. libro Risposta al quesito etc. n. 129 et seq. p. 207 et seq., Confer S. Irenæum de Hæres. l. 5 c. 3 n. 2 opp. t. 1 p. 175 ed. Ven. 1754, Tertullianum cap. 23 de Præscript. p. 210 ed. Paris. 1675, Optatum Milevitanum Contr. Donat. l. 2 cap. 5 p. 55 ed. Antwerp. 1702, S. Cyprianum Ep. 53 ad Antonian. p. 245 ed. cit. 1700, S. Hilarium de Trin. l. 6 c. 57 opp. t. 2 p. 160 ed. Veronæ 1750, S. Ambrosium de Incarnat. c. 5 n. 54 opp. t. 6 p. 494 ed. Maurin. Ven. 1781, S. Augustinum in Psalm. Contr. part. Donat. opp. t. 9 eod. 4 ed. Maurin. Ven. 1755, et l. 2 Oper. imperf. contr. Julian. n. 103 t. 10. eod. 1755, S. Leonem M. Ep. 10 ad Episc. Gallican. provinc. Vienn. c. 1 opp. t. 1 col. 655 ed. Ballerin. Ven., et Serm. 83 c. 2 t. 1 col. 551, Simplicium P. Ep. 4 ad Zenon. August. apud Labbæum t. 5. Cone. col. 93 ed. Ven., S. Gelasium in Commonit. ad Faust. eod. loc. col. 297, S. Theodorum Studitam l. 2 Ep. 129 p. 462 t. 5 oper. Sirmondi ed. Ven. an. 1728, S. Innocentium I. Ep. ad Synod. Carthag. n. 1 apud Constantium Ep. Roman. Pontific. col. 888, cetera Patrum, et Conciliorum loca, quæ collegerunt Mamachius, Ballerinius, Bolgenius, l. c. Vulgatus est etiam alter Evangelii locus apud Lucam XXV, 32, quo Christus ita Petrum alloquitur: «Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret, sicut triticum; ego autem oravi pro te, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.» Quo ex loco patet, à Petro, ejusque successoribus fratres in fide esse confirmandos; quod sane ipsi recte præstare non possent, si in fidei definitionibus errori subessent. «Commune erat omnibus Apostolis, inquit S. Leo M. Serm. 4 al 3 c. 3 t. 1. col. 18 ed. cit. illum explicans Evangelii locum, periculum de tentatione formidinis, et divinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: et tamen specialis à Domino Petri cura suscipitur, et pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis vieta non fuerit.» Quæ ratio, petita ex ratione Primatus, ut indicat vox illa *Principis*, cum etiam Petri successoribus sit communis, dubitari non potest, quin ad eos quoque transierit vis orationis Christi, qui pro Petri fide nunquam defectura Patrem exoravit. Consentit etiam Bossuetius, qui in *Meditatione super Evangel.* die 70, ita ea Christi verba explicat: «Satanas expetivit, ut cribraret vos: ego autem, Petre, oravi pro te speciatim, pro te distincte; non quod alios neglexerit, sed, ut, explicant SS. Patres, quia firmato capite, impedire volebat, ne membra narent.» Quem in finem paulo post declarat, «S. Petrum ob rationem Christi recepisse fidem constantem, invincibilem, inconcussam, et ita abundantem, ut ipsa apta fuerit ad confirmandum non solum alios fideles, sed etiam fratres suos Apostolos, et pastores gregis.» Atque hæc quidem ad Primatum pertinere, qui ad Petri successores transivit, et exinde Apostolicæ Sedis fidem vinci, et errare non posse, ostendit in *Meditatione* diei 72. Confer Gelasium P. Ep. 14 apud Labbæum t. 5 Concil. col. 541 ed. Ven., Pelagium II. Ep. 5 ad Eliam t. 6 Cone. col. 426, S. Bernardum Ep. 190 c. 4 seu Tract. contra Abailard. ad Innoc. III. opp. t. 2 p. 285 ed. Ven. 1765, S. Thomam in cap. 6. Matthæi, et in 2, 2 q. 1 art. 10, ceteros à Ballerinio collectos l. c. §. 5 p. 270 et seq. Mitto reliqua, quæ ab eodem, Ballerinio, Mamachio, Orsio, Bolgenio exposita graviter, accurateque sunt.

7. Jam vero hæreticus est habendus non tantum, qui pervicax in errore perseverat, quem Ecclesia, aut Summus Pontifex tamquam hæreticum condemnavit, sed etiam qui sciens prudens

in fide dubitat (1). Nam quisquis dubius est in fide Ecclesiæ catholicæ, hoc ipso in fidem obstinate peccat; quoniam dubium, et incertum esse non potest, quod à catholica Ecclesia veluti fide divina credendum proponitur. Dubius autem in fide censetur non tantum qui de universa dubitat Ecclesiæ doctrina, verum etiam qui aliquem fidei articulum obfirmate in discrimen revocat.

(1) Cap. 1 de Hæret.

8. Præter hæreticos, sunt etiam de hæresi suspecti, qui nimium ex indiciis, et conjecturis errare in fide cum sententiæ obstinatione censentur. Est autem suspicio de hæresi levis, vehementis, et violenta. Levis suspicio est, quæ oritur ex signis externis operum, vel verborum, quæ minus tuta, certa que sunt, et quæ raro admodum hæresis præsumptionem afferunt; ut si quis semel hæreticorum conventibus interfuerit. Vehemens educitur ex argumentis, quæ sæpe certa firma que sunt, et ideo juris afferunt præsumptionem, quæ contraria probatione tollenda, evertenda que est; ut si quis in rebus fidei errores fuderit, aut die velito carnes manducaverit. Denique violenta suspicio inducit præsumptionem juris et de jure, quæ nulla contraria probatione labefactari potest, quæque satis est, ut quis tamquam hæreticus condemnetur; veluti si quis frequens hæreticorum cœlibus interfuerit, vel de hæresi suspectus, sacramento se purgare noluerit, vel hæresim ejurare, et inde excommunicatus, per annum in excommunicatione perseveret (1).

(1) Cap. 13 §. 2 de Hæret., c. 7 eod. in 6, Concilium Tridentinum sess. 25 de Reform. cap. 5.

(N. S. Si quis per jocum, aut levitatem animi, verba adversus Ecclesiam, vel ejus dogmata proferat, secundum personæ qualitatem puniendus decernitur in Collect. Tarrac. lib. 5 tit. 6 cap. 1. Synod. Brac. I. cap. 14 alias can. 51, excommunicandos voluit Clericos, qui olera cocta cum carnibus vel coacti prægustare nollent, eo quod vehementis inde exurgeret suspicio, eos esse Priscillianæ hæresis errore involutos. Unde etiam Syn. Trid. Sess. 25 Ref. cap. 3, sanxit, ut excommunicatus quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad Sacramenta, et communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur; sed si obdurato animo, censuris annexus, in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tamquam de hæresi suspectum, procedi possit. Quæ quidem doctrina desumpta videtur ex Synod. Hispal. an. 1512 cap. 8).

9. Multæ in hæreticos pœnæ, tum ecclesiasticis, tum cœvilibus legibus constitutæ sunt. Et Ecclesia quidem eos plectit ex-

communicationis pœna, atque ecclesiastica communione privati (1); quoniam in Ecclesia retinendi non sunt, qui ab ea divortium fecerunt, neque cum fidelibus sunt commiscendi, qui alios depravare opinionum monstris, et exemplo possunt (2). Eidem pœnæ subiciuntur etiam, qui scientes in loco sacro hæreticos sepeliverint, eorumque fautores, hospites, defensores, præterea qui cum iis in sacris communicaverint (3).

(1) Can. 13 caus. 24 qu. 5, c. 8, 9, 15 de Hæret. Confer etiam Bullam in Cœna Domini.

(2) Syn. Brac. I præf. in fine, et Emerit. — N. S. (Syn. Hieronymus Comment. in Ep. ad Galatas, c. 5 vers. 8 opp. t. 7 col. 489 ed. Vallarsii Veronæ, putridæ carnes, et scabiosum animal à caulis ovium repellendum, ne tota domus, massa, et pecora ardeat, corrumpatur, putrescat, intereat. Arius in Alexandria, una scintilla fuit; sed quia non statim oppressa est, totum orbem ejus flamma populata est.)

(3) Canon Apostolorum 57 al. 45 apud Cotelerium PP. Apostolic. t. 1 p. 448 ed. Amstelædami 1727, Concilium Laodicenum can. 9 apud Labbæum Conc. t. 1 colon. 1551 ed. Ven. cit.

10. Præterea, si clerici sint hæretici, omnibus ecclesiasticis officiis privantur, ac perpetuo deponuntur (1), et generatim hæretici irregulares sunt, sive in hæresi baptizati fuerint, sive in eam inciderint post acceptum in catholica fide baptismum; nam reversi ad Ecclesiam catholicam, tamquam laici recipiuntur; ac perpetuo à sacro ministerio repelluntur (2). Eadem hæc pœna pertinet etiam ad eos, qui hæreticos recipiunt, iisve favent, aut eos defendunt, item ad eorum liberos ex paterna linea ad primum, et alterum gradum, ex materna usque ad primum tantum, si eorum parentes in hæresi decesserint (3); denique in hæresi perseverantes cum pertinacia, sæculari Curie traduntur, ut meritis plectantur pœnis (4), atque in errore morientes, ecclesiastica sepultura privantur (5).

(1) C. 9 de Hæret. Vide etiam Cyprianum Ep. 59 ad Magnum p. 296 ed. Amstelædami 1700.

(2) Syn. Cæsaraug. II can. 1; conc. Tolet. I (sent. definit. ejusd. — N. S.)

(3) Can. 21 caus. 1 qu. 7 can. 17 caus. 6 qu. 1, c. 2 §. 2 de Hæretic. in G.

(N. S. De hæreticorum irregularitate V. Syn. Tolet. IV, can. 49 alias 48: Syn. Illiber. can. 51.)

(4) C. 15 de Hæret. in G.

(5) C. 9 de Hæret.

(5) C. 8 cod.

11. Civilibus quoque legibus multæ in hæreticos pœnæ indictæ sunt, quæ tamen in cujusvis sectæ hæreticos non omnes

cadunt. Cuncti generatim infamia notantur, et in quemvis hominem sibi criminis societate conjunctum, testamentum condere, aut donationem conferre, atque ipsi aliquid ex alieno testamento, aut donatione capere prohibentur. Præterea eorum bona publicantur (1), ipsique pecuniariæ (2), aliisque similibus pœnis subsunt; quin etiam jus Romanum hæreticos nonnullos ultimo supplicio afficit, quales sunt Enekratitæ, Saccophori, et Hydroparastatæ, qui omnes Manichæorum erroribus inquinati erant (3); item qui aliquem rebaptizaverit, et qui rebaptizatus fuerit, modo per ætatem criminis capax sit, morte mulctantur (4). Denique à Friderico II aliæ quoque contra hæreticos pœnæ statutæ sunt (5).

(1) Confer Codicem Theodosianum tit. de Hæret., ubi omnes fere habes pœnas, quæ à Jure civili in hæreticos sunt constitutæ.

(2) Ipse Augustinus, qui initio æquum non putaverat, contra Donatistas ob errorem vim adhiberi, deinceps experiundo novit, utiles esse contra hæreticos pœnas pecuniarias. Augustinus Ep. 185 ad Bonifac. c. 7 opp. t. 2 col. 851 ed. Maur. Ven. 1759. Nimirum ipsi pœnarum metu perterriti, in rem diligentius inquirunt, ac doctiores facti, ad catholicam Ecclesiam revertuntur. Sane multos hæreticos, inter angustias, et afflictiones, in bonam mentem rediisse constat, quoniam his malis veluti excitati, de rebus suis diligentius cogitare cœperunt, atque ita noverunt, et abiecerunt errorem, in quo pridem hæsitabant.

(3) L. 9 cod. Theod. de Hæretic.

(4) L. 2 cod. Ne sanct. baptism. iter.

(5) Ejus constitutionis fragmenta extant in Auth. Si vero, et Auth. Credentes cod. de Hæret.

(N. S. Infamiam nota habendos esse hæreticos, declaravit Reccesvinthus leg. 2 tit. 2 lib. 12 Fori Judic. Unde etiam Alphonsus Sap. leg. 4 tit. 26 Partit. VII, et Catholici Reges leg. 5 tit. 5 lib. 15 Novis. Compil., ineptos ad quodecumque publicum munus obtinendum decreverunt reconciliatos, et eorum filios, qui ob hæresim à S. Inquisitione damnati sunt, usque ad secundam generationem paternam, et primam maternam; immo et ad Chirurgiæ, et Pharmacopœiæ exercitia obeunda. Tum idem Alphonsus leg. 8 tit. 16 Partit. III, ad testimonium dicendum admittendos non esse, constituit.

Jure quoque Hispano hæreticis denegata est testamenti factio activa, nisi in favorem filiorum Catholicorum; et passiva, ut in paternam hereditatem succedere haud possint filii hæretici: leg. 7 tit. 7 Partit. VI, et leg. 5 tit. 26 Partit. VII.

Hispaniarum etiam legibus, hæretici publicatione bonorum damnantur: leg. 2 tit. 2 lib. 12 Fori Judic., et leg. 1 tit. 5 lib. 12 Novis. Compil.; quam pœnam non evadunt fautores, receptatores, et occultatores hæreticorum: leg. 2 ejusd. tit. 3.

Insigne habemus exemplum in Priscilliano, qui ab Hispanis Patribus non semel damnatus, neque ab exteris in communionem receptus, sententia tamen Enodii Præfecti, capite damnatus est, uti refert Sulpitius Severus lib. 2 Histor. Quocirca in Conc. Tarrac. an. 1242, sæculari Curie, ut vivi exuran-

tur, tradi jubentur Waldenses in errore persistentes, juxta leg. 2 tit. 26 *Partit. VII.*

Hodie in Hispania hæretici, qui errorem abjurant, post reconciliationem, et congruam peractam pœnitentiam, in exilium mittuntur; à quo si pro lubito redierint, capite plectendi sunt, ex leg. 2 tit. 3 lib. 12 *Novis. Compil.*)

12. Hæretici, qui pœnitentia ducti, redire ad catholicam Ecclesiam velint, recipiuntur, sed primum errorem detestari, atque ejurare, fidemque catholicam profiteri debent. Atque hi quidem ab æsuperioribus liberantur pœnis, sed sæpe, cum ita rerum ratio postulat, perpetuo carceri addicuntur (1). At eorum, quos *relapsos* vocamus, qui scilicet plus semel in hæresim lapsi sunt, tamquam ficta habetur pœnitentia, ideoque ipsi sæculari judici traduntur, ut debitæ pœnis afficiantur (2). Iis tamen Pœnitentiæ, et Eucharistiæ sacramenta non denegantur, si manifesta dederint pœnitentiæ argumenta.

(1) Cap. 15 de Hæret. Confer etiam Benedictum XIV, const. Eo quamvis 129 §. 11 t. 1 ejus Bullar. p. 515 edit. Rom. seu Ven. 1754.

(2) Cap. 4 eod. in 6.

13. Vetus disciplina hæreticos, qui ad Catholicam Ecclesiam veniebant, cum in hæresi nati, baptizatique fuissent, ab illis distinguebat, qui ad eam redibant, cum baptizati, et educati in fide catholica fuissent, ac postea descivissent (1). Illi enim non per pœnitentiam solum, sed per manuum etiam impositionem, ac si in hæresi uncti non fuisset, etiam per sacri chrismatis unctionem recipiebantur (2). Quamquam enim baptismus valide collatus haberetur, tamen suspensa videbatur manere charitas, quæ in sola Ecclesiæ unitate habetur, donec ad catholicæ Matris sinum accederent. Contra qui primum catholici, deinceps hæretici fuerant, excipiebantur per pœnitentiam, quæ brevior, longiorve erat, pro ratione rerum, ac temporum disciplina (3).

(1) Confer S. Augustinum Ep. 93 ad Vincent. Episc. c. 13 opp. t. 2 col. 255 ed. Maurin. Ven. 1729, et l. 2 contra Crescon. Donat. c. 16 t. 9 col. 419 cit. ed.

(2) Vide Petrum de Marca in can. 28 Concil. Claromont.

(3) Concilium Eliberitanum can. 12 apud Labbæum Conc. t. 1 col. 995, hos hæreticos decem annos agere pœnitentiam voluit; Concilium Agathense can. 60 t. 5 col. 550, tempus hoc contraxit ad annos tres; Concilium Epao-nense can. 29 t. 5 col. 718, etiam tertio anno pœnitentiam mitigavit. Plura ea de re habet Binghamus Orig. eccles. l. 16 cap. 6 §. 16 et 17 t. 7 p. 502 et seq. edit. Halæ Magdeburg, 1761.

TITULUS V.

DE SCHISMATE.

1. SCHISMA QUID?—2. AN SCHISMATICI SINT HÆRETICI?—3. QUOTUPLEX SCHISMA?—4. SCHISMATICORUM PŒNÆ.

1.

SCHISMA etiam Græcum nomen est, quod latine *scissuram*, ac *divisionem* significat. Schismatici sunt, qui se ab unitate separant Ecclesiæ Catholicæ, quæ in eo est posita, ut plures Ecclesiæ particulares, tamquam plura membra, sub uno omnium Capite, unum corpus efficiant. Cum autem hujus unitatis centrum sit Summus Pontifex, nec sine hoc centro, in quo omnes particulares Ecclesiæ copulantur, una ex cunctis Ecclesia effici possit, facile intelligitur, Ecclesiæ unitatem abrumpere, ideoque esse schismaticos, qui à Romano Pontifice discessionem faciunt (1). Nam qui discedunt à centro, in quo unitas existit, ii profecto ab unitate discedunt; nec cum Ecclesia conjuncti esse possunt, qui ab ejus capite disjuncti, ac dissociati sunt. Itaque schismatici sunt Græci, qui sub Patriarcha Constantinopolitano in Turcarum imperio vitam agunt (2); Ultrajectenses (3), ceteri, qui divisi sunt à Sede Romana, et à capite Ecclesiæ, centroque unitatis.

(1) Diserte Cyprianus de Unit. eccl. p. 597 ed. Baluzii Ven. 1728 (qui locus corruptus est in textu Felli p. 78 ed. Amstelæd. 1700), Qui cathedram Petri, inquit, super quam fundata est Ecclesia, deserit, in Ecclesia se esse confidit? Hieronymus Ep. 15 n. 2 ad Damas. P. de Hypost. opp. t. 1 col. 2 ed. Vallarsii Veron., Beatitudini tuæ, inquit, idest cathedræ Petri communi-
one consocior. . . . quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Ambrosius Orat. de Obil. Satyr. fr. n. 47 p. 527 t. 6 edit. Ven. 1781, percunctatusque ex eo est, inquit, utrumnam cum Episcopis catholicis, h. e. cum Romana Ecclesia conveniret. Eadem est sententia Irenæi contr. hæres. l. 5 c. 5 opp. t. 1 p. 475 ed. Massueti Ven. 1754, qui de Ecclesia Romana dicit hæc: Ad hanc enim Ecclesiam, propter potiorem principatitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est eos, qui sunt undique fideles. Quem clarissimum Irenæi locum frustra convellere, ac detorquere conantur Protestantes, præsertim Fellus, Grabbins, Salmasius, quos solide refellunt Massuetus dissert. 5 in Irenæum art. 4 n. 31 et seq. t. 2 p. 408 et seq. cit. ed. Ven., Valsecchius La verita della Chiesa Catholica Romana c. 6, et Mamachus Ep. 4 ad Febron. p. 522 seq. et p. 419 seq. Possem et alia asserre Patrum, et conciliorum quoque testimonia, quæ prope innumera sunt, nisi Institutionum brevis impedito esset. Nolo tamen omittere præclara